

2008-02-27

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: lausuntopyyntöne YM1/5711/2007

LAUSUNTO LUONNONSUOJELUALUEEN PERUSTAMISESTA VUOSANGAN ALUEELLE

Ympäristöministeriöltä on saapunut Kainuun liitolle osoitettu lausuntopyyntö koskien luonnonsuojelualan perustamista Kuhmon Vuosangan alueelle.

Lausuntopyynnössä todetaan että *Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry on 17.9.2007 tehnyt aloitteen Kainuun ympäristökeskukselle ryhtyä tarvittaviin toimiin luonnonsuojelualan perustamiseksi Metsähallituksen hallinnoimille luonto- ja ympäristöarvoiltaan arvokkaimmille alueille Kuhmon Vuosangassa. Kyseessä on suurelta osin puolustusvoimien käytössä oleva harjoitusalue ja sen laajentamisalue. Kainuun ympäristökeskus on hallintolain 21§:n nojalla siirtänyt asian ympäristöministeriön käsiteltäväksi. Ympäristöministeriö pyytää jakelussa mainituilta lausunnon em. luonnonsuojelualan perustamisaloitteesta helmikuun 2008 loppuun mennessä.*

Lausuntopyynnön liitteenä on kopio Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen tekemästä aloitteesta.

Ylä-Vieksin kyläyhdistys on perustellut esitystään uudesta luonnonsuojelualueesta mm. siten, että alue täyttää Luonnonsuojelulain 10 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset. Perusteluina käytetään lisäksi Vuosangan alueelle jo perustettuja Natura- ja suojelualueita sekä Vuosangan läheisyydessä olevia Natura-alueita. Perusteluina on esitetty lisäksi Vuosangan alueen pienvesien luonnonarvoihin sekä alueen esihistoriaan liittyviä olettamuksia. Vuosangan uuden luonnonsuojelualan perustamista ja mahdollista hyödyntämistä luontomatkailualueena perustellaan lisäksi puolustusvoimien ja Metsähallituksen toiminnasta alueen luonnon monimuotoisuudelle aiheutuneilla suotuisilla luontovaikutuksilla, alueen tiestöllä ja liikenneyhteyksillä, alueella olevalla rakennuskannalla sekä arviolla luonnonsuojelualan työllistävästä vaikutuksesta verrattuna alueen nykyiseen käyttöön.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien käytössä vuodesta 1967 lähtien. Alue on kehittynyt nykyiseen laajuuteen vuonna 2000. Alueen laajuus on noin 13 850 hehtaaria, josta maalialuetta on noin 3 374 ha. Ampuma- ja harjoitusalue sijaitsee Metsähallituksen omistamalla maalla ja Metsähallitus on vuokrannut alueen puolustusvoimille ampuma- ja harjoitusalueeksi. Metsähallituksen Kuhmon metsätiimi vastaa alueen metsänhoidosta.

Kainuun maakunta -kuntayhtymä toteaa, että vuoden 2005 alusta alkaen Kainuun liitto on yhdistetty osaksi Kainuun maakunta -kuntayhtymää. Kainuun liitolle kuuluneista

1(4)

viranomaistehtävistä mm. lausuntojen antamisesta vastaa yhdistymisen jälkeen Kainuun maakunta –kuntayhtymä (laki Kainuun hallintokokeilusta).

Lausuntopyyntöasiakirjojen perusteella jäävät esitetyn luonnonsuojelun tarkka sijainti ja laajuus epäselväksi. Näiltä osin lausunto perustuu yleisluontoiseen määrittelyyn esitetyn luonnonsuojelun sijainnista ja laajuudesta. Lausuntopyyntöasiakirjoista ei käy myöskään ilmi, mitä tarkoitetaan puolustusvoimien käytössä olevan harjoitusalueen "laajentamisalueilla".

Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen esitys on perusteiltaan puutteellinen ja yksipuolinen, eikä siinä ole otettu huomioon maanpuolustuksen tarpeita, olemassa olevaa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueita sekä Kainuun Prikaatin toiminnan turvaamista. Esityksen tekijä on jättänyt perusteluissaan yksilöimättä ja perustelematta, miten ja missä suojeluohjelmien ulkopuolella olevassa Vuosangan alueen kohteessa Luonnonsuojelulain 10 §:ssä säädetyt luonnonsuojelun perustamisen yleiset edellytykset täyttyvät. Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen esitys uudesta suojelun alueesta perustuu kyläyhdistyksen esittämiin oletuksiin alueen luonto-, ympäristö- ja kulttuurihistoriallisista arvoista sekä uuden luonnonsuojelun työllisyysvaikutuksista. Uutta suojelun aluetta koskevassa esityksessä on jäänyt yksilöimättä ja perustelematta, mitä suojelun arvoja varten tai minkä luontoarvoja koskevan uhkan takia on tarpeen perustaa uusi luonnonsuojelun alue.

Kainuun maakunta –kuntayhtymä toteaa lisäksi, että Kainuun maakuntavaltuusto on 7.5.2007 hyväksynyt maakuntakaavan. Maakuntakaava on parhaillaan vahvistettavana ympäristöministeriössä. Maakuntakaavaselostuksessa on todettu luonnonsuojelun koskevana yleisenä linjauksena, että "Kainuussa olevien suojelun alueiden määrä säilytetään nykytasolla". Samankaltainen linjaus on esitetty maakuntavaltuuston vuonna 2005 hyväksymässä Kainuun maakuntasuunnitelmassa.

Maakuntakaavassa on osoitettu Vuosangan alueelle ensisijaista maankäyttöä osoittavina kaavamerkintöinä puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalue (EAH) sekä siihen rajoittuvia maa- ja metsätaloustalouksellisia alueita (M), joista osa on osoitettu päällekkäismerkinnällä selvitysalueina (se). Osittain ampuma- ja harjoitusalueeseen rajoittuvana on osoitettu lisäksi Kivijärven suojelun alue (S) sekä siihen liittyvä arvokas harjoitusalue. Selvitysaluemerkinnällä osoitetuille maa- ja metsätaloustalouksellisten alueille kohdistuu puolustusvoimien esittämiä ampuma- ja harjoitusalueen laajentumistarpeita.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen sisälle on osoitettu aluevarauksena Rimpisuon-Tiilisuon luonnonsuojelun alue (SL) ja osa-aluemerkinnällä Hevoshuhdinpuron ja Honkivaaran (FI1200207) Natura-alue sekä osa Pellinkankaan (FI1200214) Natura -alueesta. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen sisältyvinä tai siihen rajoittuvina on lisäksi osoitettu osa-aluemerkinnällä arvokkaita pohjavesialueita sekä kohdemerkinnällä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo).

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella sijaitseva luonnonsuojelun alue ja Natura 2000 –verkostoon sisältyvät alueet ovat toteutuneita alueita. Natura 2000 –verkostoon sisältyvien alueiden valinnan yhteydessä on otettu huomioon puolustusvoimien toiminnan vaikutukset. Puolustusvoimat voivat käyttää näitä alueita puolustusvalmiuden ylläpitämiseksi tarpeellisiin toimiin. Natura -alueiden suojelutavoitteet on sovitettu yhteen puolustusvoimien toiminnan kanssa. Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä on Kainuusta selvitetty suojelun alueiden ulkopuolella sijaitsevat luonnonsuojelulain nojalla

2(4)

suojeltujen uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymisalueet sekä valtakunnallisesti merkittävät lintualueet. Selvityksen perusteena ovat olleet vuoteen 2006 mennessä valmistuneet inventointitiedot. Näiden inventointitietojen perusteella on maakunta-kaavassa osoitettu mm. yksi Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen lounaispuolella sijaitseva luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo). Mainituissa inventoinneissa ei ole todettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueelta tällaisia kohteita.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue kuuluu Metsähallituksen Kellon alue-ekologiseen suunnitelmaan. Suunnitelman tavoitteena on turvata alueen metsien ja eläin- sekä kasvilajiston monimuotoisuuden säilyminen, populaatioiden elinvoimaisuus ja leviämismahdollisuus sekä asukkaiden viihtyvyys.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella on voimassa Pohjoisen Maanpuolustusalueen laatima Johtosääntö 2007. Johtosäännössä on osoitettu alueella sijaitsevat suojelualueet ja pohjavesialueet. Johtosäännössä on soidensuojelualueella ja Natura-alueilla kaikenlainen kaivautuminen ja liikkuminen ajoneuvoilla on kielletty. Soidensuojelualue on rajattu Vuosangan karttaan violetilla vahvennuksella sekä merkitty maastoon kilvillä ja puihin maalatuilla valkoisilla puuta ympäröivillä renkailla. Pohjavesialueille ei saa perustaa polttoaineiden jako- ja täydennyspaikkoja eikä kuljetusvälineiden huoltopaikkoja. Pohjavesien suojeluun on kiinnitetty lisäksi huomiota muilla pohjavesialueilla toimintaa ohjaavilla määräyksillä.

Kainuun vesi- ja ympäristöpiiri on vuosina 1989–1994 inventoinut Kainuun arvokkaita pienvesikohteita. Tehdyissä inventoinneissa on Vuosangan alueelta todettu arvokkaiksi pienvesikohteiksi Valkeisjärven alue⁵⁴, Hevoshuuhdinpuro⁶⁸, Kivijärvi ja -joki sekä Sutisenjärvi ja -joki⁶⁷, Pellinpuro ym.⁷⁵ ja Lauttajärven lähteet⁷⁹ (Kainuun luonnon-suojelullisesti arvokkaat pienvedet, osa I ja osa II; Vesi- ja ympäristöhallitus; Helsinki 1994; yläindeksi⁵⁴ on viittaus lähdepoiksen kohdeluetteloon).

Mainituista pienvesikohteista Hevoshuuhdinpuro, Kivijärvi ja osa Sutisenjoen alueesta sekä Pellinpuro ym. kuuluvat maakuntakaavan suojelu-, luonnonsuojelu- tai Natura-alueisiin. Valkeisjärven alue sisältyy maakuntakaavassa osoitettuun tärkeään pohjavesialueeseen. Lauttajärven lähteitä lukuun ottamatta suurin osa alueen arvokkaiksi todetuista pienvesikohteista on eriateisen suojelun piirissä.

Kainuuseen on laadittu Kainuun maakuntakaavan laatimisen yhteydessä selvitys Kainuun maakunnallisesti merkittävistä muinaisjäänöksistä. Selvityksessä samoin kuin Museoviraston laatimassa "Maiseman muisti", Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäänökset -julkaisussa ei ole osoitettu Vuosangan alueelle muinaisjäänöksiä. Tämän hetkisen tiedon perusteella alueelta ei siis ole tiedossa merkittäviä esihistoriallisia arvoja.

Kainuun maakuntakaavan laatimisen yhteydessä on käsitelty luontomatkailun kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Maakuntakaavassa on osoitettu mm. luontomatkailun kehittämisalueet ja -kohteet. Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue ei lukeudu tällaisiin alueisiin eikä kohteisiin.

Kainuun maakuntavaltuuston tekemän maakuntakaavan hyväksymistä koskevan päätöksen mukaan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen ensisijainen maankäyttömuoto on puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoiminta. Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen tekemän aloitteen johdosta ei ole perusteita uuden luonnonsuojelualueen perustamiselle

3(4)

Kainuun maakunta
-kuntayhtymä

Vuosangassa sijaitseville Metsähallituksen hallinnoimille alueille. Mikäli maakunta-kaavassa osoitetulle puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueelle on tarvetta perustaa uusia luonnonsuojelualueita, on niiden suojelutarpeet sovitettava yhteen puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoiminnan kanssa siten, että puolustusvoimien toimintaa ei estetä tai vaikeuteta näillä alueilla. Uusia laajoja suojelualueita koskeva päätöksenteko tulee tapahtua poliittisten päätöksentekoprosessien kautta.

Kainuun maakunta –kuntayhtymä toteaa, että edellytyksiä kansallispuiston perustamiselle Vuosangan alueelle ei ole olemassa. Kansallispuistojen perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle maalle ja sen pinta-alan on oltava vähintään 1000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Ottaen huomioon Vuosangan alueella sijaitsevan ampuma- ja harjoitusalueen sekä puolustusvoimien harjoitustoiminnasta aiheutuvat vaaraym. tekijät, niin ns. suurelle yleisölle tarkoitetun kansallispuiston perustaminen ja luontomatkailun ohjaaminen alueelle ei ole näistä syistä perusteltua eikä tarkoituksenmukaista.

Kainuun maakunta –kuntayhtymän näkemyksen mukaan Vuosangan alueella sijaitsevat luonnonarvot ja luonnon monimuotoisuus voidaan turvata voimassa olevan suojeluohjelman, maakuntakaavan, Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun, puolustusvoimien toiminnan suunnittelun (mm. johtosäntö, ympäristöohjelma, hoito- ja käyttösuunnitelma) ja voimassa olevan erityislainsäädännön (mm. luonnonsuojelulaki, vesilaki, ympäristönsuojelulaki, metsälaki) avulla ilman esitettyä luonnonsuojelun alueen ja kansallispuiston perustamista. Kainuun luontomatkailun kehittämiseen käytettävissä olevat resurssit ja niiden työllistämisaikutus on tarkoituksenmukaista ohjata luontomatkailun kehittämiseen tarkoitetuille alueille.

Kainuun maakunta –kuntayhtymä

Hannu Leskinen
maakuntajohtaja

Hannu Heikkinen
suunnittelujohtaja

4(4)

Osoite
PL 400
87070 Kainuu
Käyntiosoite:
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Puhelin
(08) 615 541/
vaihe

Y-tunnus 1905652-2

Telefax
(08) 6155 4260

E-mail
kirjaamo@kainuu.fi
etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Internet
www.kainuu.fi/kainuunliitto
www.kainuu.fi/hallintokokeilu